

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра фізичної реабілітації
та медико-біологічних основ фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ МАЙБУТНІХ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ»

Виконав: студент 2 курсу,
групи FRb1-M16z
спеціальності 227 Фізична реабілітація
Коптев Григорій Володимирович
Керівник: Мисів В. М., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент
Рецензент: Чаплінський Р. Б., кандидат
медичних наук, професор

Кам'янець-Подільський – 2018 року

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ОПТИМІЗУЮЧИХ ЧИННИКІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ	8
1.1 Вимоги нормативно-правових документів МВС України щодо психофізичного стану майбутніх поліцейських	8
1.2 Загальна характеристика психофізичної підготовки поліцейських	19
1.3 Зарубіжний досвід психофізичної підготовки працівників поліції	25
1.4 Особливості екстремальних ситуацій, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї та аналіз дій поліцейських	32
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	38
2.1 Методи дослідження	38
2.2 Організація дослідження	58
РОЗДІЛ 3 МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНА ТА ПСИХОФІЗИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	59
3.1 Морфофункціональні показники курсантів закладів МВС України	59
3.2 Показники фізичної підготовленості майбутніх поліцейських на констатувальному етапі педагогічного експерименту	65
3.3 Психоемоційна характеристика майбутніх працівників національної поліції	68
3.4 Результати діагностування психофізіологічних якостей майбутніх поліцейських	79
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

БП	- бойова підготовка;
ВНЗ	- вищий навчальний заклад;
ВП	- вогнева підготовка;
ЕГ	- експериментальна група;
КГ	- контрольна група;
МВС	- Міністерство внутрішніх справ;
НФП	- Настанова з фізичної підготовки;
ППФП	- професійно-прикладна фізична підготовка;
ППП	- професійно-прикладна підготовка;
СФП	- спеціальна фізична підготовка;
ТСП	- тактико-спеціальна підготовка;
ФП	- фізична підготовка;
ОВС	- органи внутрішніх справ;
ОТ	- особистісна тривожність;
СТ	- ситуативна тривожність;
УМВС	- управління Міністерства внутрішніх справ.

ВСТУП

Актуальність теми. Трансформація, осучаснення психофізичної підготовки працівників МВС України обговорюється в Україні досить активно. Це зумовлено як складними соціально-економічними умовами в державі, так і вимогами основних концептуальних положень Закону України «Про Національну поліцію», які виносять на порядок денний ВНЗ МВС України потребу – забезпечити підготовку майбутніх поліцейських, здатних швидко і точно реагувати на будь-яку криміногенну ситуацію в рамках чинного законодавства.

Проте дослідження сучасних учених переконливо доводять, що ефективність підготовки курсантів бажає бути значно кращою [30, 85].

Ряд науковців указують на тенденцію зниження результативності професійної діяльності працівників поліції у складних стресогенних умовах [7; 55, 57]; не сповна використовуються потенційні можливості тренувальних занять у період підготовки майбутніх поліцейських [84]; не вдалося розв’язати проблему швидкого й безпомилкового реагування на різні об’єктивні і суб’єктивні обставини, які можна здобути у процесі моделювання ситуацій професійної діяльності в ускладнених умовах та адаптувати психофізичну сферу майбутніх працівників МВС України ще у навчальному закладі [53] й удосконалити стійкість, забезпечити високий рівень результативності рухових якостей курсантів в умовах силового затримання [57].

У контексті піднятої проблеми, сьогодні викликають інтерес праці А. Глазиріна [34], А. Губанова [37], О. Івлєва [57]; Ю. Волненко [69], які пропонують чітку систему підготовки особового складу МВС України до відповідної діяльності, в тому числі і фізичного вдосконалення поліцейських.

Проте сформований на сьогоднішній день рівень психофізичної готовності курсантів ВНЗ МВС України до управління (керівництво, організація та проведення) фізичною підготовкою в підпорядкованих підрозділах є недостатнім [23, 114, 117]. Разом з цим, аналіз навчальних

програм дисципліни “Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка”, організації та проведення навчальних занять з курсантами також виявив невідповідність між вимогами до організації та проведення фізичної підготовки у майбутній діяльності [81, 84, 109].

Вивчення праць науковців з питань аналізу організації, професійної спрямованості навчального процесу та вдосконалення спеціальної фізичної підготовки майбутніх поліцейських [19, 39], розвитку професійної мотивації, психічних процесів у курсантів [47, 51, 30], самостійності під час опанування окремих дисциплін [65] дозволяє констатувати відсутність єдиної концепції вдосконалення психофізичного стану майбутніх поліцейських в процесі фізичного виховання.

Таким чином, викладені вище положення пояснюють актуальність пошуку нових шляхів і невикористаних резервів в організації процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах МВС України, спрямованих на оптимізацію психофізичного стану майбутніх поліцейських.

Мета дослідження полягала в науково-теоретичному обґрунтуванні програми оптимізації психофізичної підготовки майбутніх поліцейських у процесі фізичного виховання.

Завдання дослідження.

1. Здійснити теоретичне обґрунтування потреби оптимізації психофізичного стану курсантів ВНЗ системи МВС України та розкрити можливості фізичного виховання у цьому процесі.

2. Визначити стан психофізичної підготовки та уподобань щодо занять фізичними вправами, видами спорту майбутніх поліцейських.

3. Розробити та науково обґрунтувати експериментальну програму оптимізації психофізичного стану майбутніх поліцейських у процесі фізичного виховання.

Об’єкт дослідження – психофізична підготовка курсантів ВНЗ системи МВС України.

Предмет дослідження – вплив експериментальної програми на оптимізацію психофізичного стану майбутніх поліцейських.

Для досягнення поставленої мети використовувався комплекс взаємодоповнюючих **методів дослідження**, вибір яких зумовлений завданнями роботи: аналіз науково-методичної літератури, синтез, порівняння і узагальнення отриманих даних, спостереження, бесіда, педагогічний констатувальний і формувальний експерименти, опитування; методи математичної статистики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

➤ *вперше* встановлено перелік та особливості впливу основних чинників формування й розвитку важливих психофізичних якостей майбутніх поліцейських; встановлено, що стабільне зростання показників фізичних та психологічних якостей, рівня фізичної підготовленості й у цілому готовності майбутніх поліцейських до виконання оперативно-службових завдань можливе за умов використання у навчальному процесі як важливого елемента методики спеціальної фізичної підготовки курсантів, механізму штучно створюваної екстремальної ситуації, максимально наближеної до реальних умов діяльності; обґрунтована та експериментально підтверджена ефективність авторської програми оптимізації психофізичної підготовки курсантів та основних концептуальних положень її реалізації, що спроможна забезпечувати їм у майбутньому впевненість і надійність при застосуванні адекватних фізичних прийомів у складних умовах самозахисту та силового впливу на правопорушників;

➤ *додовнено* дані стосовно основних показників комплексної психофізичної і вогневої готовності курсантів; дані уподобань занять видами спорту під час навчання у ВНЗ МВС України, закономірностей розвитку у них мотивації досягнення успіху, самоконтролю;

➤ *розширено* уявлення про доцільність розподілу груп курсантів за показниками психофізичного стану під час розробки занять із фізичної підготовки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в інтенсифікації психофізичної підготовки курсантів у процесі спеціальної психофізичної підготовки, яка максимально наближена до ситуацій силового протистояння злочинцям. Розроблена програма може бути використана в практичній роботі викладачами бойової та фізичної підготовки ВНЗ системи МВС України, навчальних центрів МВС, патрульної служби, на курсах підвищення кваліфікації та перепідготовки поліцейських.

Структура дипломної роботи. Роботу викладено на 90 сторінках основного тексту. Вона містить 16 таблиць та 10 рисунків. Дипломна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та зі списку 131 використаного літературного джерела.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз опрацьованої наукової літератури показав, що підготовка майбутніх поліцейських, в цілому передбачає поетапне формування їхніх професійних знань, вмінь та навичок. Однак вона не розв'язує усіх нагальних проблем підготовки Національної поліції до успішної службової діяльності. Встановлено, що існуюча система професійно-спрямованої підготовки у частині психофізичної готовності до застосування силового впливу до правопорушників, не у повній мірі відповідає вимогам практичної оперативно-службової діяльності. Для вирішення цієї проблеми необхідно вивчати ситуації, в яких застосовується силовий вплив та співвідносити ефективність потрібних дій із визначенням вимог до рівня підготовки поліцейських та напрямків удосконалення їх навчання. При цьому їхню підготовку необхідно проводити у спеціальних вищих навчальних закладах МВС та в інших вже існуючих підрозділах, де навчальний процес слід розподілити на етапи професійно-спрямованого фізичного виховання.

2. За результатами діагностування було встановлено, що латентний період простої зорово-моторної реакції юнаків сягає $323,2 \pm 1,7$ мс., а час складної зорово-моторної реакції – $357,4 \pm 1,3$ мс. При цьому, в 22,81% респондентів проста зорово-моторна реакція відповідає нижчому від середнього рівню сформованості, у 11,98% – низькому. Поряд з цим 42,37% юнакам притаманна середня тривалість досліджуваного процесу, а 17,76% – вища від середнього. Лише 5,08 % курсантів факультету №3 Національної академії внутрішніх справ володіють високим рівнем розвитку латентного періоду простої зорово-моторної реакції. Встановлено, що курсанти, які займаються фізичними вправами більшою мірою відчувають позитивні емоції, ніж представники, які не займаються фізичними вправами (47,65%). Першокурсникам характерний активний напрям діяльності (28,1 %), спрямованість на успіх та визнання (49,2 %), що пояснюється бажанням

привернути до себе увагу та вразити оточення своїми успіхами (36,2 %). Вони менше відчують негативний стан і стрес (10,6 %). Профіль уваги курсантів зовнішньо перевантажений. Вони нездатні вирішувати проблеми щодо використання професійно-прикладного арсеналу дій. Здійснюють помилки через те, що думають одночасно про декілька завдань. Не концентрують увагу на оцінюванні ситуацій навчального процесу. Кваліфіковані поліцейські повинні мати гострий зір, відмінне сприйняття простору.

3. Під час аналізу морфофункціональних параметрів було отримано такі результати: середній результат ЖЄЛ курсантів становив $3,621 \pm 0,44$ л, що є достатнім показником для цієї вікової групи. Невтішно низьким є життєвий індекс, середній показник якого становив $53,97 \pm 8,83$ мл/кг. У відсотковому відношенні високий показник притаманний 18,64% обстежених курсантів, вищий за середній – 9,49%, середній – 28,81%, 22,03 % курсантів мали нижчий за середній та 21,03% - низький показник життєвого індексу. Проба Генча належить до найпростіших способів визначення функціонального стану дихальної систем організму. Аналіз отриманих результатів проби Генча свідчить, що в середньому цей показник у всіх обстежених курсантів складає $41,32 \pm 11,23$. У 68,64% усіх обстежених курсантів результати цієї проби відповідають рівню „добре” - вони знаходяться у „безпечній зоні”, у 9,32% показники знаходяться на рівні „задовільно”, у 22,04% - на рівні „незадовільно” - це „небезпечна зона” для названого показника.

4. У ході розв'язання третього завдання дослідження, яке передбачало розробку програми оптимізації психофізичного стану майбутніх поліцейських в процесі фізичного виховання, встановлено дії та умови засвоєння спеціальних фізичних вправ і прийомів силового впливу на надійність і результативність їх виконання в екстремальних ситуаціях під час примусового затримання порушників, загалом підтвердилась ефективність запропонованої нами програми. Застосування обраних методів педагогічного контролю з метою визначення динаміки розвитку важливих психофізичних, особистісних якостей, психічних процесів (уваги, пам'яті й нервово-психічної стійкості) дозволило

виділити рівні фізичної підготовки курсантів за індивідуальними й груповими даними.

5. Аналіз емоційного стану дав змогу визначити позитивні зміни самопочуття й настрою (за методикою Г. Айзенка) майбутніх поліцейських ЕГ ($p < 0,05$), при цьому показники точності, продуктивності роботи, концентрації та стійкості уваги – вищими відповідно на 0,05 у. о., 20,89 у. о. і 73,8 у. о. ($p < 0,05$). Для курсантів ЕГ властива висока ефективність виконання завдань, дисциплінованість, комунікабельність. Курсанти КГ, не одержуючи нової сенсомоторної та рухової інформації на заняттях з фізичного виховання, втрачають до них інтерес, у зв'язку з чим змінюється їх мотивація і, як результат, знижується спільна активність керуючої і керівної ланки в педагогічній системі навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Н. В., Андрощук М. В. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості). Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 160 с.
2. Антоненко С. А. Експериментальне обґрунтування методики формування навичок рукопашного бою фахівців податкової поліції в системі професійного навчання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Нац. Акад. держ. Прикорд. Служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2005. 18 с.
3. Антоненко С.А. Развитие сенсорных функций, как основа формирования навыков рукопашного боя: метод. пособие. Ирпень: НАДПСУ, 2004. 25 с.
4. Антоненко С. Розвиток координаційних здібностей на основі сенсорної інформації в процесі формування навичок рукопашного бою. Слобожанський науково-спортивний вісник, 2003. № 5. С.128–131.
5. Антошків Ю. М. Вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МНС України: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2006. 20 с.
6. Антошків Ю. М. Професійно-прикладна фізична підготовка курсантів вищих навчальних закладів МНС України: Метод. посіб. Львів: ЗУКЦ, 2006. 70 с.
7. Ануфієв М. І., Бутов С. С., Гіда О. Ф. та ін. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: навч. посіб. Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2003. 337 с.
8. Апанасенко Г. Л. Индивидуальное здоровье: сущность, механизмы, проявления. Физкультура в профилактике, лечении и реабилитации. 2006. № 1. С. 66–69.
9. Апанасенко Г., Довженко Л. Рівень здоров'я і фізіологічні резерви організму. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2007. № 1. С. 17–21.

10. Арзютов Г. М. Теорія і методика поетапної підготовки спортсменів (на матеріалі дзюдо): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2000. 41 с.
11. Артем'єв В. О. Стан страху та його роль у правоохоронній діяльності працівників ОВС: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06. Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2003. 20 с.
12. Бабенко В. Г., Бабенко В. С., Янків О. А. Взаємодія і роль психолого-педагогічних процесів в системі професіонального навчання працівників практичних органів і підрозділів внутрішніх справ України. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [зб. наук. пр.], 2004. №5. С. 3-8.
13. Бака М. М., Корж В. П. Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді: [навч.-метод. посіб. для викл. фіз. виховання]. К.: Книга пам'яті України, 2001. 464 с.
14. Бандурка А. М. Профессиональная этика работников органов внутренних дел. Х.: НУВД, 2001. 220 с.
15. Блавт О. З. Інформативні показники рівня фізичного здоров'я та фізичної підготовленості студентів ВНЗ. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012. № 11. С. 14-19.
16. Боднар І. Р. Фізичне виховання студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Волин. держ. ун-т ім. Л. Українки. Луцьк, 2000. 19 с.
17. Боевое самбо и рукопашный бой для спецвойск. Рязань, 1993. 172 с.
18. Бородин Ю. А. Современные проблемы физической культуры в формировании здоровья нации. Физическое воспитание студентов творческих специальностей: Сб. науч. тр. Харьков: ХХПИ, 2000. № 6. С. 43-56.
19. Бородин Ю. А. Зміст та організація форм фізичної підготовки на етапах навчання у ВНЗ: навч. посібник. Житомир : ЖВІРЕ, 2007. 164 с.
20. Бородин Ю. А. Фізична підготовка курсантів у вищих військових навчальних закладах інженерно-операторського профілю. Монографія. К.:

Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2009. 417 с.

21. Бородин Ю. А. Физическая подготовка в системе психофизиологической подготовки курсантов военно-учебных заведений. Фізична підготовка військовослужбовців: матеріали наук.-метод. конф. К., 2003. С. 75-78.

22. Бородин Ю. А. Тенденции изменений нормативных требований физической подготовки курсантов высших военных учебных заведений в период 1925–2000 годов. Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Х., 2004. №1 С. 95-104.

23. Братель С. Г. Громадський контроль за діяльністю поліції / С.Г. Братель: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київський національний ун-т внутрішніх справ. К., 2007. 269 с.

24. Бубка С. Н. Развитие двигательных способностей. Донецк: Алекс, 2002. 300 с.

25. Булавкина Т. А. Коррекция профессиональных мотивов у студентов технических вузов средствами физического воспитания: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Малаховка: МГАФК, 1997. 14 с.

26. Вербовий В. П. Досвід вдосконалення психофізичної підготовки працівників поліції у країнах світу. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Гол. ред. В. М. Костюкевич. Вінниця, 2012. Вип. 14. С. 337-344.

27. Вербовий В. П. Уподобання курсантів закладів МВС до фізичного виховання у позаакадемічний час. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Гол. ред. В. М. Костюкевич. Вінниця, 2013. Вип. 16. С. 252-259.

28. Вербовий В. П. Показники фізичних якостей майбутніх поліцейських в процесі навчання. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. Івано-Франківськ, 2015. Вип. 22. С.70-75.

29. Вереньга Ю. В. Рівень та динаміка фізичної підготовленості вперше прийнятих на службу працівників органів внутрішніх справ України.

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 4 (29) С. 179-184.

30. Вереньга Ю. В. Зв'язок показників фізичної підготовленості та фізичного стану і здоров'я працівників МВС України на етапі професійного становлення. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія №15. Науково- педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 5 (48) 14. С. 12-17.

31. Виленский М. Я. Психофизиологические основы учебного труда и интеллектуальной деятельности. Средства физической культуры в регулировании работоспособности. Физическая культура студента: учебник. М., 2001. –С. 175-205.

32. Вимоги МВС до фізичної підготовки рядового та начальницького складу ОВС України. К.: НАВСУ МВС України, 1992. 20 с.

33. Гарбер Е. И., Козача В.В.Методика профессиографии. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1992. 196 с.

34. Глазырин А. А. Формирование здорового образа жизни курсантов учебных заведений МВД средствами физической культуры: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. М.: ВНИИФК, 1998. 19 с.

35. Глазирін І. Д. Основи диференційованого фізичного виховання. Глазирін І. Д. Черкаси: Відлуння, 2003. 352 с.

36. Головченко Г. Т., Головченко Г. Т., Бондаренко Т. В. Формирование личности специалиста средствами физического воспитания: [учеб. пособие для гуманит. спец. вузов]. Х.: ИВМО «ХК», 2001. 156 с.

37. Губанов А. В. Основы организации и функционирования полиции зарубежных государств и использования их опыта для совершенствования деятельности органов внутренних дел России: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 13.00.04. М., 1997. 30 с.

38. Данильченко В. А., Хабинец Т. А., Хлевна Ю. Л. Использование информационных технологий в процессе обучения технике двигательных действий. Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. Харків, 2012. № 3. С. 29-32.
39. Данильченко В. А., Данильченко В. А., Хлевна Ю. Л. Обучение технике рукопашного боя на основе использования возможностей информационно-методической программы «Правозащитник». Молодіж. наук. вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. 2012. № 6. С. 7-11.
40. Деделюк Н. А. Наукові методи дослідження у фізичному вихованні. Луцьк: ВНУ ім. Л. Українки, 2010. 184 с.
41. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. К., 1996. 31 с.
42. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. За ред. М. Д. Зубалія. 2-е вид. перероб. і доп. К., 1997. 36 с.
43. Дерий И. А. Проблемы организации и управления в сфере физической культуры и спорта военнослужащих европейских стран. Тезисы докладов итоговой научной конференции института за 2002 год. СПб.: ВИФК, 2003. С. 29-30.
44. Дехтяр В. Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів : навч. посібник. В. Дехтяр. К.: Екмо, 2005. 219 с.
45. Динаміка показників фізичного здоров'я студентів, які займаються силовими видами спорту. Магльований А. В., Шимечко І. М., Боярчук О. М., Мороз Є. І. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. 2011. № 1. С. 80-83.
46. Друзь В. А. Человек в измерениях XX века. Друзь В.А., Самсонкин В.Н. Междунар. акад. проблем человека в авиации и космонавтике. М., 2004. 330 с.
47. Дьяченко И. О., Назаренко О. Н. Развитие двигательных способностей курсантов посредством обучения приемам физического воздействия на вооруженного ножом противника. Право і безпека. 2005. № 4/5. С. 186-188.

48. Ендальцев Б. В. Адаптация нового пополнения к военной деятельности средствами физической подготовки. Ленинград: ВМА: ВДКИФК, 1988. 244 с.
49. Єрьомін С. Шляхи удосконалення фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів на сучасному етапі розвитку Збройних Сил України. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. праць за ред. проф. С.С. Єрмакова. 2003. № 17. С. 63-68.
50. Загальна фізична підготовка працівників ОВС України. Укл. Савченко А. О., Камаєв О. І., Филипенко П. І. Х.: НУВС, 2003. 40 с.
51. Забора А. В. Особенности организации и содержания спортивно-массовой работы с курсантами Национального университета внутренних дел. Опыт, проблемы перспективы и качество высшего инженерного образования: Международная научно-методическая конференция (3–4 октября, 2006 год). Белгород, 2006. С. 24.
52. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII.
53. Закон України «Про фізичну культуру і спорт».
54. Заходи щодо підвищення рівня професійної підготовки персоналу органів та підрозділів внутрішніх справ. Іменем закону. 2005. 18, 24 листоп. (№ 45, № 46).
55. Заярін Г. О. Матюхін С. О., Несін О. М. Загальна та спеціальна фізична підготовка працівників поліції. Донецьк: ДІВС, 2002. 304 с.
56. Зезюлин Ф.М. Совершенствование подготовки слушателей (курсантов) учебных заведений МВД РФ к действиям вооруженного правонарушителя (педагогический аспект): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. М., 1995. 24 с.
57. Ивлев А. М. Дидактические аспекты готовности выпускников вузов МВД Украины к предстоящей служебной деятельности. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С. С. Харків-Донецьк: ХДАДМ (ХХІІ), 2005. №22. С. 147-150.

58. Івлєв О. М., Костенко А. Б. Методи моделювання у спортивній боротьбі. Теорія і практика фізичного виховання. Науково-методичний журнал №1-2. – Донецьк, ДонНУ. 2006, С. 121-125.
59. Ильинич В. И. Особенности занятий избранным видом спорта или система физических упражнений. Физическая культура студента: учебник. М., 2002. С. 333-351.
60. Ильинич В. И. Спорт. Индивидуальный выбор видов спорта или систем физического воспитания. Физическая культура студента: учебник. М., 2002. С. 300-332.
61. Ішичкіна Л. Діагностування рівня фізичної підготовленості особового складу підрозділів пожежної охорони. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Зб. наук. праць. Вип. 3. Рівне: Редакційно-видавничий центр Міжнародного університету «РЕГІ» імені академіка Степана Дем'янчука, 2003. Ч. I. С. 170-174.
62. Кадочников А. А. Русский рукопашный бой: науч. основы. М.: Рус. стиль, 2003. 215 с.
63. Калаянов Д. П. Поліцейська діяльність демократичних держав та застосування її досвіду в організації роботи органів внутрішніх справ України: монографія. Одеса: НДРВВ ОЮІ ХНУВС, 2007. 248 с.
64. Камаев О. И., Ярещенко О. А., Филиппенко П. И. Динамика общефизической подготовленности курсантов в процессе обучения в национальном университете внутренних дел. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2004. № 7. С. 66–69.
65. Камаев О. І., Ярещенко О. А., Филиппенко П. И. Фізична підготовленість як фактор професіоналізму співпрацівника поліції (проблеми та шляхи розвитку. Теорія та практика виховної роботи в органах внутрішніх справ України: Науково-практична конференція (1–2 жовтня 2004 року). Харків, 2004. С. 308-311.
66. Каніщева О. П. Диференційований підхід до фізичного виховання студентів із низькими адаптаційними можливостями організму: автореф. дис.

на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02. Х. 2011. 20 с.

67. Кашуба В. Современные представления о профилактике и коррекции функциональных нарушений опорно-двигательного аппарата детей старшего дошкольного возраста в процессе физического воспитания. Sportul Olimpic Si Sportul Pentry Toti: XV Congres Stintific International: Culegerea Materialeror stintifice. Chisinau: USEFS, (Молдова), 2011. С. 575-579.

68. Киричук В.Ф., Коршевер Н. Г. Военно-профессиональная подготовка: системный подход и адаптация. Саратов: Гос. мед. ун-т, 1997. 302 с.

69. Кислицын Ю. И. Социально-биологические основы физической культуры. Физическая культура студента: учебник. М., 2001. С. 34-79.

70. Коваленко В. А. Основы методики самостоятельных занятий физическими упражнениями. Физическая культура студента: учебник. М., 2001. С. 262-299.

71. Козіна Ж. Л., Жабровець О. В. Застосування психофізіологічних методів дослідження в ігрових видах спорту. Теорія та методика фізичного виховання : Науково-методичний журнал ХНПУ. Харків : ХНПУ, ТОВ "ОВС", 2011. № 8. С. 46-48.

72. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб. наук. пр. Міжнар. ун-ту "РЕГІ" ім. С. Дем'янчука. вип. 2 / Міжнар. ун-т "РЕГІ" ім. С. Дем'янчука. Рівне, 2001. 464 с.

73. Концепція фізичного виховання в системі освіти України. К., 1997. 58 с.

74. Красота В. М. Спеціальна фізична підготовка офіцерів чергового бойового розрахунку командного центру військово-морських сил України: автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання та спорту: 24.00.02. Харк. держ. акад. фіз. культури. Х., 2007. 20 с.

75. Кривошеева Г. Л. Формування культури здоров'я студентів університету: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. спец.: 13.00.04. Луганськ: ДПУ ім. Т. Шевченка, 2001. 20 с.

76. Крижанівська О., Фотуйма О. Рухова активність – запорука фізичного здоров'я молоді. Роль фізичної культури і спорту у гармонійному розвитку учнівської та студентської молоді: збірник наукових праць у галузі фізичної культури та спорту за матеріалами третьої регіональної наукової конференції. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2006. С. 97-101.
77. Круцевич Т. Ю., Подлесний О. П. Потребово-мотиваційний підхід до керування фізичним вихованням студентів. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2008. № 2. 35-39 с.
78. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : підр. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2-х томах. К.: Олімпійська література, 2008. Т. 1. – 390 с. Т. 2. – 367 с.
79. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Реакція у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник. К.: Олімпійська література, 2010. 248 с.
80. Кучеренко А.А. Педагогічні основи вдосконалення професійної підготовки прикордонників в умовах службової діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2005. 16 с.
81. Лаврентьев О. М. Застосування прийомів рукопашного бою в обмежених умовах. Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. в галузі фіз. культури та спорту. Л., 2004. Т. 1. С.228-230.
82. Лаврентьев О. М. Условия проведения рукопашного боя при экстремальных ситуациях. Физическая воспитание студентов творческих специальностей: сб. науч. тр. Х., 2004. № 4. С. 48-54.
83. Лошицька Т. І. Модельно-цільові характеристики фізичної підготовленості юнаків призовного віку в системі фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. К., 2007. 22 с.
84. Луговий І. О. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київський національний ун-т внутрішніх справ. К., 2007. 226 с.

85. Лушак А. Р. Оптимізація психофізичної підготовки курсантів вищих закладів освіти МВС України: автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ін-т фіз. культури. Л., 2001. 20 с.
86. Лушак А. Р. Основи методики психофізичної підготовки працівника поліції до самооборони без зброї. Івано-Франківськ, 2000. 56 с.
87. Мазурчук О. Т. Особливості військово-фізичної підготовки допризовників, які проживають на території радіаційного забруднення: автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Волин. держ. ун-т ім. Л. Українки. Луцьк, 1999. 19 с.
88. Макаренко П.В. Профессиональная «Я-концепция» будущих специалистов правоохранительной деятельности: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Нац. ун-т внутр. справ України. Х.: НУВД, 2001. 18 с.
89. Макаренко М. В. Методика проведення обстежень та оцінки індивідуальних нейродинамічних властивостей вищої нервової діяльності людини. Фізіологічний журнал. 1999. Т. 45, № 4. С. 123-131.
90. Максимов С. Підготовка до дій в екстремальних ситуаціях засобами спеціальної фізичної підготовки. Удосконалення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України: матеріали наук.-практ. конф. Івано-Франківськ, 2005. С. 163-164.
91. Маракушин А. І. Фізична підготовка курсантів-вертолітників у період допільного навчання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ін-т фіз. культури. Л., 2006. 21 с.
92. Маргацкий Н. Н. О некоторых направлениях повышения эффективности учебного процесса по физической подготовке в Рязанском институте права и экономики МВД России. Сборник материалов научно-практической конференции «Проблемы совершенствования физической подготовки слушателей ВУЗов МВД РФ». Белгород, 1997. С. 26-31.
93. Мисів В. М. Результати спортивно-масової роботи курсантів під впливом позитивної мотивації. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський

державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2012. Вип. 11. Т.3. С. 148-150.

94. Мисів В. М. Характеристика технологій фізичного виховання у військових ліцеях в аспекті розв'язання завдань оздоровчого змісту (ретроспективний аналіз). Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2012. № 4 (20). С. 151-156.

95. Мицкан Б. М. Вплив психологічних чинників на рухову діяльність. Педагогіка, психологія та медико – біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. № 6. С. 197-199.

96. Мицкан Б. М., Фотуйма О. Я. Концепція тіла в контексті здоров'я і краси людини. Молода спортивна наука України. 2007. Вип.11. С.271-280.

97. Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» на 2002 – 2011 роки: постанова КМУ від 10 січня 2002 р. № 14 [Електронний ресурс].

98. Михайлов В.В. Науково-методичні основи формування нормативної бази багатоборства військово-спортивного комплексу: автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2007. 20 с.

99. Мінімізація професійного ризику працівників підрозділів податкової поліції органів ДПС України (теоретичні та практичні аспекти): монографія. Довгий О. А., Задояний М. Т., Крошко В.П. та ін. Акад. податк. служби України. К.: Атака-Н, 2002. 184 с.

100. Москвичев М. А. Методика специальной физической подготовки работников уголовно-исполнительной системы: автореф. дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.04. Моск. юрид. ин-т. М., 1998. 22 с.

101. Муравов И. В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта. К.: Здоров'я, 1989. 272 с.

102. Навчальні плани курсів початкової підготовки вперше прийнятих на службу працівників органів внутрішніх справ. 88 с.

103. Наказ від 26.01.2016 № 50 Міністерства внутрішніх справ України Про затвердження положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України.
104. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-97). К., 1997.
105. Никитин М. П. Теоретические и практические основы физической подготовки военнослужащих Бундесвера: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. ВНИИФК. СПб.; М., 1998. 17 с.
106. Овчарук І. С. Система фізичної підготовки майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2008. 20 с.
107. Огневая подготовка: рабочая программа НУВС. НУВС. Х., 2001. 16 с.
108. Озеров В. П. Психомоторные способности человека. Дубна: Феникс, 2002. 320 с.
109. Ольховий О. М. Модульно-рейтингова система підготовки офіцерів-керівників занять з фізичної підготовки: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2005. 20 с.
110. Организационно-методические основы использования стандартных тренировочных заданий: метод. рекомендации для преподавателей / [сост.] Алабин В. Г., Алабин А. В., Олейник Н. А. Х.: ХГИФК, 1990. 79 с.
111. Орехова В. Л. Проблема здоров'я і формування мотивації студентів до навчальних занять з фізичного виховання. Фізичне виховання та спорт у вищій школі: за здоровий спосіб життя: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. 59 с.
112. Основы спортивной антропометрии. Определение и оценка линейных и обхватных размеров тела: метод. рекомендации. сост. Сак Н. Н., Каплина Л. И., Сак Л.Е. Х.: ХГИФК, 1991. 16 с.
113. Павлов А. С., Гаврилин В. А. Значение моральной и психолого-физической подготовленности работников правоохранительных органов в обезвреживании правонарушителей. Педагогіка, психологія та медико-

біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [зб. наук. пр.]. Х., 2005. № 22. С. 180-183.

114. Передерій О. С. Правовий статус поліції країн континентальної правової сім'ї: (загальнотеорет. характеристика на матеріалах Франції, Німеччини, Польщі): дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: за спец. 12.00.01. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 19 с.

115. Петров В. И. Военно-профессиональная ориентация молодежи. Ростунов А. Т. М.: Воениздат, 1988. 220 с.

116. Пихтін М. П. Організаційно-правові основи діяльності поліції Швеції (порівняльно-правовий аналіз): монографія. К.: Прецедент, 2010. 183 с.

117. Піддубний О. Г. Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів у період первинного професійного навчання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2003. 20 с.

118. Плиско В. И. Обучение сотрудников действиям в экстремальных условиях на занятиях по рукопашному бою. РИО МВД УССР. К., 1987. 36 с.

119. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и её практическое приложение. К.: Олимп. лит., 2004. 808 с.

120. Плиско В. И. Формирование готовности профессионала к деятельности в условиях, опасных для жизни. К.: Наук. світ, 2002. 304 с.

121. Anleitung OOMKE für physische Ausbildung in den Landstreitkräften: Heft I, Teil 1/2: Nationale Volksarmee Kommando der Landstreitkräften. Bonn: BVM, 1981. 67 p.

122. Beckett L., Rosner B. Serial changes in blood from adolescence into adulthood. Amer. J. Epidemiol. 1992. Vol. 135, № 10. P. 1166-1177.

123. Malina R. M. Motor development in a cross-cultural perspective / R.M. Malina. Psychology of motor behavior and sport: a contemporary respective. Champaign, 1977. P. 191-208.

124. Markides L. G., Heighnauer J. F., Jones N. L. High intensity endurance training in 20 to 70 years old healthy. J. Appl. Phys. 1990. P. 48-55.

125. Martin D., Carl K., Lehnertz K. Handbuch Trainingslehre. Schorndorf: Hofmann Verl., 1991. 354 S.
126. Morris J. N., Clayor D. Y. Exercise in leisure-time: coronary attack and death rates. Brit. Heart J. 1990. № 63. P. 325-334.
127. Sninton R., Sagar G. Lifelong exercise and stroke. Brit. Med. J. 1993. № 307. P. 231-234.
128. Schnabel G., Harne D., Borde A. Trainingswissenschaft, Listing, Training, Wettkampf. Berlin: Sportverl., 1994. 556 p.
129. Starosta W., Hirtz P. Existenz sensibler und kritischer Perioden in der Entwicklung der Bewegungskoordination. Leistungssport. 1998. № 6. P. 19-22.
130. Zeichner K. Personalized and inquiry – oriented teacher education. J. of Education for Teaching. 1982. № 8. P. 37-44.
131. Zimmer H. Zur Entwicklung authentischer Kontrollmethoden für koordinative Fähigkeiten. TRKK. 1981. № 10. P. 768-774.